Simonas Sprindys, Andrius Šležas

Ukmergės senamiesčio tyrimai

2018 m. Ukmergėje, Paupio, Utenos ir Vilniaus gatvėse, patenkančiose į Ukmergės senamiesčio (UK 17116) teritoriją, vykdyti detalieji, žvalgomieji tyrimai ir žvalgymai. Tyrimai atlikti požeminių inžinerinių tinklų tiesimo vietose. Iki 2018 m. aptariamos vietos apylinkės tyrinėtos fragmentiškai. Vilniaus gatvėje atlikti tik žvalgomieji tyrinėjimai, kurių metu aptikta XIX–XX a. radinių (2004 – R. Jarockis, 2015 m. – P. Bugys). Paupio gatvėje taip pat vykdyti tik žvalgomieji tyrimai, aptikti vietomis suardyti XIV–XX a. kultūriniai sluoksniai bei mūrinio užstatymo liekanos (1991 – A. Varnas, 2003 ir 2011 m. – R. Jarockis).

1 pav. Kapas 2 po XX a. II pusės inžineriniais tinklais. A. Šležo nuotr.

Fig. 1. Grave 2 under utility lines from the second half of the 20th century.

2018 m. ištirtos 4 perkasos bei 4 šurfai, kurių bendras plotas 381,75 m^2. Taip pat žvalgytos 4 tranšėjos, 4 iškasos ir vienas plotas. Bendras žvalgytas plotas: 906,4 m^2. Utenos ir Vilniaus gatvėse tirti tik XIX–XX a. kultūriniai sluoksniai. Jie daugiausia suformuoti aukštinant teritorijų paviršių, formuojant esamas gatves ir tiesiant požeminius inžinerinius tinklus. Utenos ir Vilniaus gatvėse tirtose vietose ankstyvesnių radinių ar sluoksnių neaptikta.

Tyrinėtoje Paupio gatvės dalyje, nuo Švč. Panelės Užtarėjos cerkvės iki Paupio ir Piliakalnio gatvių sankirtos, maždaug 0,9–2,2 m gylyje (žemėja V kryptimi) tirtas XVII–XVIII a. 20–60 cm storio kultūrinis sluoksnis. Jis vietomis suardytas XX a. II pusėje tiesiant požeminius inžinerinius tinklus. Jame aptikta minėto laikotarpio radinių: buitinės ir statybinės keramikos fragmentų. Manoma, jog sluoksnis susiformavo slenkant piliakalnio šlaitui.

Centrinėje perkasos dalyje po XIX a. sluoksniu aptiktos 3 horizontaliai paguldytos lentos, sudariusios bendrą 30x30 cm dydžio konstrukciją. Jos paskirtis nenustatyta, konstrukcija palikta *in situ*.

Perkasos dalyje prie sankirtos su Piliakalnio gatve 1,2 m gylyje aptiktos 3 kapų duobės. 1 iš jų suardyta XX a. II pusėje tiesiant požeminius inžinerinius tinklus. Kapuose palaidoti 6 individai: 2 vyrai, 2 moterys ir 2 vaikai (1 pav.). Suaugusiųjų individų amžius – nuo 20 iki 39 m. Dviejuose iš kapų aptikta XVII a. buitinės keramikos fragmentų, pagal kuriuos kapai datuoti tuo laikotarpiu. Taip pat aptikta pavienių žmonių kaulų iš suardytų kapų. Osteologinė medžiaga perduota VU MF.

Nesuardyti XVII–XIX a. kultūriniai sluoksniai aptikti ir Paupio–Utenos gatvių sankirtoje tirtame šurfe 2. Čia 1 m gylyje atidengtas XIX a. datuojamas netašytų akmenų grindinio fragmentas (2 pav.), po kuriuo tirti ankstyvesni

sluoksniai, nusitęsę iki 3,2 m gylio. Apatinis kultūrinis horizontas datuojamas XVII a., jo apačioje, 3 m gylyje, atidengtas XVI–XVII a. datuojamas, manoma, medinio pastato mūrinis pamatas. Jis mūrytas iš netašytų akmenų, tarpusavyje rištų kalkių skiediniu. Šurfe aptikta XVI–XVIII a. buitinės ir statybinės keramikos fragmentų, taip pat XIX a. datuojamų butelių duženų bei žvakidės dalis.

Tyrimų metu aptikti ir inventorinti 129 radiniai datuojami XVI–XIX a. (3 pav.). Jie perduoti UkKM. Tarp radinių daugiausia buitinės ir statybinės keramikos dirbinių fragmentų – 126 vienetai. Taip pat inventorintos 2 XIX a. butelių šukės bei vienas metalinis dirbinys – žvakidės dalis.

The Investigation in Ukmergė Old Town

In 2018, 381.75 m^2 were excavated and 906.4 m^2 surveyed during the investigation. Only 19th–20th-century cultural layers were discovered on Utenos and Vilniaus Streets. A 30–60 cm thick, 17th–18th-century cultural layer with contemporaneous structural ceramics and household pottery was discovered on Paupio Street. Five graves containing six individuals were found at the intersection with Piliakalnio Street (Fig. 1). Based on the discovered sherds of household pottery discovered in them, the burials date to the 17th century. A fragment of 19th-century paving was discovered in the test pit excavated at the intersection of Paupio and Utenos Streets (Fig. 2), and under it lay 2.2 m thick, 17th–18th-century cultural layers. The masonry foundation of a 16th–17th-century wooden building was unearthed at a depth of 3 m. The investigation yielded 129 finds dating to the 17th–19th centuries: structural ceramics and household pottery (Fig. 3), bottle shards, and a fragment of a candlestick.

2 pav. XIX a. grindinio liekanos. S. Sprindžio nuotr.

Fig. 2. The remains of 19th-century paving.

3 pav. Radiniai iš perkasos 1: ąsotis ir lėkštė. V. Indrulėnaitės nuotr.

Fig. 3. Finds from Trench 1: a pitcher and a plate.